

Συχνές ερωτήσεις και απαντήσεις για το εμβόλιο έναντι του SARS-CoV-2

Οι Ιατροί της Θεραπευτικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, **Θεοδώρα Ψαλτοπούλου, Ιωάννης Ντάνας, Μαρία Γαβριατοπούλου** και **Θάνος Δημόπουλος** (Πρύτανης ΕΚΠΑ) συνοψίζουν τις απαντήσεις του Paul Sax, Καθηγητή Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του Χάρβαρντ που δημοσιεύτηκαν στην έγκριτη επιστημονική επιθεώρηση The New England Journal of Medicine

(<https://www.nejm.org/covid-vaccine/faq?cid=DM108101 &bid=352457452>).

Ποιος είναι ο μηχανισμός δράσης των εμβολίων έναντι του SARS-CoV-2?

Δύο εμβόλια έχουν λάβει έγκριση και είναι διαθέσιμα – το εμβόλιο των εταιρειών Pfizer/BioNTech (BNT162b2) και το εμβόλιο της εταιρείας Moderna (mRNA-1273). Και τα δύο εμβόλια βασίζονται στην τεχνολογία του mRNA, το οποίο επάγει την παραγωγή της πρωτεΐνης S από τα μακροφάγα και οδηγεί σε ανοσολογική ανταπόκριση αντίστοιχη με αυτή της φυσικής λοίμωξης από SARS-CoV-2. Σημαντικό είναι ότι δεν συμμετέχει ζωντανός ιός και δεν εισάγεται γενετικό υλικό του ιού στον πυρήνα των κυττάρων.

Τι γνωρίζουμε σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εμβολίων?

Και τα δύο εμβόλια είναι εξαιρετικά αποτελεσματικά. Μεγάλες κλινικές μελέτες με συμμετοχή χιλιάδων εθελοντών έδειξαν 95% αποτελεσματικότητα σε σύγκριση με το εικονικό εμβόλιο. Το ποσοστό αυτό είναι από τα υψηλότερα που έχουν καταγραφεί για εμβόλια έναντι λοιμωδών νοσημάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα εμβόλια προστάτευσαν όχι μόνο έναντι της νόσου COVID-19 αλλά και έναντι της σοβαρής νόσησης. Επιπλέον, οι μελέτες ενέταξαν εθελοντές που ήταν αρκετά αντιπροσωπευτικοί του αμερικανικού πληθυσμού ως προς την ηλικία, το φύλο, την εθνικότητα και τη φυλή. Επίσης, παρόλο που και τα δύο εμβόλια χορηγούνται σε δύο δόσεις, κάποιου βαθμού προστασία φαίνεται να εκδηλώνεται μετά από 10-14 ημέρες από την πρώτη δόση.

Προλαμβάνουν τα εμβόλια τη μετάδοση από άνθρωπο σε άνθρωπο?

Πολλοί ερευνητές σημειώνουν ότι η έλλειψη πληροφοριών στα αποτελέσματα των κλινικών δοκιμών των εμβολίων σχετικά με την ασυμπτωματική λοίμωξη αποτελεί περιορισμό στις γνώσεις μας σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εμβολίων. Πράγματι, αυτό αποτελεί μια θεωρητική ανησυχία, καθώς έως και το 40% των ατόμων που μολύνονται με SARS-CoV-2 δεν έχουν συμπτώματα, αλλά ενδέχεται να μεταδώσουν τον ιό σε άλλους.

Γι' αυτό το λόγο, μέχρι να γνωρίζουμε εάν τα εμβόλια προστατεύουν από ασυμπτωματική λοίμωξη, πρέπει συνεχώς να τονίζουμε ότι ο εμβολιασμός δεν

συνεπάγεται ότι θα σταματήσουμε άλλα σημαντικά μέτρα για την πρόληψη της εξάπλωσης της COVID-19. Πρέπει να συνεχίσουμε να τηρούμε επιμελώς τα μέτρα σωματικής απομάκρυνσης, καθολική χρήση μάσκας προσώπου, την αποφυγή πολυσύχναστων εσωτερικών χώρων και το τακτικό πλύσιμο των χεριών.

Υπάρχουν ωστόσο αρκετοί λόγοι για να είμαστε αισιόδοξοι σχετικά με την επίδραση των εμβολίων στη μετάδοση της νόσου. Πρώτον, στην κλινική δοκιμή της εταιρείας Moderna, οι συμμετέχοντες υποβλήθηκαν σε PCR για SARS-CoV-2 σε ρινοφαρυγγικό επίχρισμα κατά την ένταξη στη μελέτη και ξανά την εβδομάδα 4, όταν επέστρεψαν για τη δεύτερη δόση τους. Μεταξύ αυτών που ήταν αρνητικοί κατά την έναρξη και χωρίς συμπτώματα, 39 (0,3%) στην ομάδα του εικονικού φαρμάκου και 15 (0,1%) στην ομάδα του εμβολίου mRNA-1273 είχαν ρινοφαρυγγικά επιχρίσματα που ήταν θετικά για το SARS-CoV-2 με PCR την 4η εβδομάδα. **Αυτά τα δεδομένα υποδηλώνουν ότι ακόμη και μετά από μία δόση, το εμβόλιο έχει προστατευτικό ρόλο στην πρόληψη ασυμπτωματικών λοιμώξεων.**

Δεύτερον, τα ευρήματα από πληθυσμιακές μελέτες δείχνουν τώρα **ότι τα άτομα χωρίς συμπτώματα είναι λιγότερο πιθανό να μεταδώσουν τον ιό σε άλλους.** Γενικότερα, εμβόλια που έχουν ευρεία εφαρμογή μπορεί να προστατεύουν και από τη μετάδοση ενός παθογόνου και από τη λοίμωξη. Βέβαια, ορισμένα εμβόλια επιτρέπουν **ασυμπτωματικό αποικισμό**, και χωρίς αμφιβολία αυτό θα ισχύει μερικές φορές για τα εμβόλια έναντι του SARS-CoV-2. **Επιπλέον, το προστατευτικό αποτέλεσμα δεν θα είναι ποτέ 100%, γι' αυτό και συνιστάται η συνέχιση της σωματικής απομάκρυνσης και η χρήση μάσκας προσώπου εφόσον ο αριθμός των κρουσμάτων παραμένει ακόμα υψηλός.** Ωστόσο, η πιθανότητα αυτά τα εμβόλια να μειώσουν την ικανότητα μετάδοσης του ιού σε άλλους παραμένει εξαιρετικά υψηλή.

Ποιες είναι οι παρενέργειες των εμβολίων?

Τόσο από τις κλινικές μελέτες όσο και από τη διεθνή εμπειρία, η συντριπτική πλειοψηφία των παρατηρούμενων βραχυπρόθεσμων παρενεργειών αφορά πόνο στο σημείο της ένεσης, καταβολή, πονοκέφαλο και πυρετό που διαρκούν συνήθως 12 έως 24 ώρες μετά τον εμβολιασμό. Αντιδράσεις υπερευαισθησίας έχουν καταγραφεί σχετικά συχνότερα από άλλα εμβόλια. Η εκτιμώμενη συχνότητα σοβαρής αλλεργικής αντίδρασης (αναφυλαξίας) είναι περίπου 1 ανά 100.000 εμβολιαστικές δόσεις. Γι' αυτό το λόγο, οι εμβολιασθέντες παρακολουθούνται για διάστημα 15 λεπτών (ή 30 λεπτών επί ατομικού ιστορικού αναφυλαξίας) μετά τον εμβολιασμό στο εμβολιαστικό κέντρο. Για συγκριτικούς λόγους αναφέρεται ότι η συχνότητα σοβαρής αλλεργικής αντίδρασης στην πενικιλίνη είναι 1 ανά 5000.

Ο εξαιρετικά γρήγορος ρυθμός ανάπτυξης εμβολίων έναντι του SARS-CoV-2 σημαίνει ότι έχουμε μόνο μήνες, όχι χρόνια, παρακολούθησης, καθώς και οι δύο

κλινικές δοκιμές με τα εμβόλια που έχουν λάβει έγκριση και βασίζονται στο mRNA ξεκίνησαν το καλοκαίρι του 2020. Αλλά και με άλλα γνωστά εμβόλια οι σοβαρές αντιδράσεις εμφανίζονται συνήθως μέσα σε ημέρες ή εβδομάδες μετά τη χορήγηση. Οι μακροπρόθεσμες ανεπιθύμητες ενέργειες με τα εμβόλια είναι ευτυχώς αρκετά σπάνιες, με πιθανές αρχικές συσχετίσεις εμβολιασμών με νοσήματα να άρονται μετά από προσεκτικές πληθυσμιακές αναλύσεις. Σε κάθε περίπτωση, υπάρχουν συστήματα καταγραφής των μακροπρόθεσμων παρενεργειών των εμβολίων, καθώς η επιτακτική ανάγκη ανάσχεσης της πανδημίας καθιστά αναγκαίο τον καθολικό εμβολιασμό του πληθυσμού.